

Zpráva ze zahraniční služební cesty do Stockholmu a Arninge (Švédsko)

Místo: Stockholm, Švédsko
Arninge, Täby, Švédsko

Termín: 13.–17. října 2008

Účel cesty: **Návštěva paměťových institucí za účelem naplnění cílů výzkumného záměru VE 20072009002 „Zpracování postupu na záchranu světlocitlivých archivních dokumentů na skleněné podložce (deskové negativy), jejich ošetření, archivaci (dlouhodobé uložení), zabezpečení a zpřístupnění.“**

Účastníci cesty: PhDr. Emilie Benešová, vedoucí 8. oddělení Národního archivu
Pavel Baudisch, archivář 8. oddělení Národního archivu

Zprávu podává: PhDr. Emilie Benešová, Pavel Baudisch

Datum vyhotovení: 10. listopadu 2008

Podpis ředitelky Národního archivu:

PhDr. Eva Drašarová, CSc.

Část obecná:

Zahraniční služební cestu jsme zahájili odletem z letiště Praha – Ruzyně v pondělí 13. října, 8.55 hodin. Na mezinárodním letišti Stockholm – Arlanda letadlo přistálo v 10.55 hodin. Do hotelu poblíž centra Stockholmu, které je od letiště vzdáleno asi 40 km, nás odvezl letištní minibus. Ubytování bylo zajištěno v hotelu Scandic Park Hotel, Karlavägen 43 ve čtvrti Östermalm. Cestu zpět jsme nastoupili v pátek 17. října v 9 hodin odjezdem od hotelu na letiště Arlanda, odkud v 11.40 vzlétlo letadlo. V Praze na Ruzyni jsme přistáli ve 13.40. Žádné problémy organizačního charakteru se během cesty a pobytu nevykly.

Část odborná:

Účelem cesty byla pracovní návštěva institucí spravujících světlocitlivé materiály na skleněné podložce (deskové negativy) a zjištění, v jakém fyzickém stavu se sbírky tohoto typu archivních dokumentů nacházejí, jak o ně instituce pečují, předcházejí-li jejich mechanickému, chemickému a biologickému poškození, v jakých podmínkách (klimatických) jsou ukládány, jak jsou archivně zpracovávány, digitalizovány a zpřístupňovány veřejnosti.

Pondělí 13. října 2008

Po příjezdu z letiště jsme se ve cca 12 hodin ubytovali v hotelu, v odpoledních hodinách jsme za nepříliš příznivého počasí absolvovali prohlídku centra Stockholmu.

Úterý 14. října 2008

V 9 hodin ráno nás odvezl pracovník švédského **Národního archivu** (Riksarkivet – Statens arkiv, www.ra.se) pan *Jiří Kolář* do nové pobočky této instituce, která se nachází v **Arninge** (Täby, Mätslingan 17), asi 20 km severovýchodně od Stockholmu. Pan Kolář nám s velkou ochotou pomohl vytipovat stockholmské instituce zabývající se námi sledovanou problematikou, dále nám zprostředkoval návštěvu všech těchto pracovišť a většiny schůzek se rovněž účastnil (spolu s restaurátorkami švédského NA). V archivu se zaměřuje na problematiku ukládacích prostředků a tvorbu ukládacích standardů a mezinárodních norem.

V současné době je ve schvalovacím procesu nová mezinárodní norma pro vhodné ukládací materiály pro papírové archiválie, připravovaná právě panem Kolářem. Vychází ze starší švédské národní normy, která po úpravách prošla náročným připomínkovým řízením.

Švédský Národní archiv od 90. let 20. stol. disponuje rozsáhlými pravomocemi v oblasti metodického řízení ostatních státních archivů a institucí spadajících pod jeho dohled

(předarchivní péče), pro něž jsou směrnice vydávané centrálním archivem závazné (i když neexistuje systém sankcí).

Starší depozitáře nové archivní budovy jsou vybaveny pevnými regály, v nově budovaných sálech se instalují regály kompaktní (**Obr. 1**). Jistým specifikem je rozměr archivních krabic. Jejich největší šířka je 8 cm, aby byly snadno uchopitelné jednou rukou. Archiv má k dispozici vyřezávačku kartonů švýcarské výroby (ZÜN L-2500), obsluhovanou upraveným německým softwarem, která umožňuje výrobu vlastních archivních krabic libovolných rozměrů, včetně krabic pro ukládání fotografických dokumentů (**Obr. 2**). K výrobě těchto krabic archiv používá inertní alkalickou lepenku firmy Klug. Nakupuje však výrobky i od jiných firem, například mikrofilmy jsou ukládány do krabiček firmy EMBA (stejně jako u nás) a s těmito krabičkami se po pěti kusech vkládají do dalších krabic (vyrobených v archivu), s nimiž jsou pak uloženy do regálů. Klimatické podmínky pro ukládání archiválií jsou nastaveny na příznivou teplotu 17–18 °C a relativní vlhkost se pohybuje v rozmezí 35–40 %, což jsou podmínky vhodné nejen pro uložení papírových, ale i fotografických dokumentů. Pokud jde o uchovávání nitrátů, archiv se řídí heslem „není otázkou zda to chytne, ale kdy to chytne“. Filmy tedy duplikují na bezpečnou podložku a vlastní nitráty předávají do muzea, speciální ukládací prostory pro ně nemají.

Archiv pořizuje bezpečnostní mikrofilmy do 35 mm filmu (kopie i na pásy 16 mm). V současné době se zabývá více digitalizací a předpokládá se pořízení zařízení pro ukládání digitálních snímků do 35 mm mikrofilmu. K tomu účelu pracovníci adaptovali starší mikrografickou kameru tak, že na její stojan umístili digitální kameru Hasselblad, již pořizují digitální snímky. Podle jejich názoru je postačující rozlišení 300 DPI, dokumenty ukládají ve formátu TIFF, které pro badatelské využití komprimuje externí firma. Mimo to používají velmi rychlý a kvalitní knižní skener. Digitální obrázky zatím nejsou zpřístupněny, nicméně řešením tohoto úkolu byla pověřena externí firma.

Při návštěvě pracoviště konzervátorů nám byla představena paní *Karin Olsson*, konzervátorka (**Obr. 3**), která nám předvedla rozličné typy fotografických technik a alb dochovaných v archivu. Je pozoruhodné, že všechny světlocitlivé archiválie jsou obvykle ve výborném stavu, ať se jedná o daguerrotypie, ferrotypie, ambrotypie, pannotypie či deskové/skleněné negativy (**Obr. 4**). Je to dáno zejména tím, že ve Švédsku panují poměrně příznivé klimatické podmínky, především nízká relativní vlhkost a po většinu roku i nízká teplota (krátké léto). Díky tomu nejsou nutné větší zásahy konzervátorů, fotografie se pouze čistí (nerestauruje se vůbec), problémy s bakteriologickým napadením nebo plísněmi či chemickým poškozením jsou minimální, jen v některých případech se u skleněných negativů odlupuje světlocitlivá

vrstva. Čištění a novou adjustaci včetně navrhování typů krabic a jejich rozměrů provádí konzervátoři, fotografická dokumentace dokládající původní stav archiválie a zásahy se však nepořizuje. Fotografie vytvořené starými technikami jsou obvykle adjustované v rámech či etuích (včetně daguerrotypií) a ukládají se proto do individuálně navržených krabic, atypické tvary se v nich fixují na míru vyřezávanými lepenkovými výstelkami. Obvykle se pod fotografii ještě podkládá lepenka s chlopní, pomocí níž je možné exemplář z krabice bez dotyku vyjmout. Jistá nevýhoda různě velikých krabic se ovšem v budoucnu může projevit v podobě neefektivního využití ukládacích prostor depozitářů. Skleněné desky se ukládají ve vertikální poloze v krabicích po vícero kusech, přičemž krabice je vyztužena několika inertními lepenkovými zarážkami.

Fotografické dokumenty včetně deskových/skleněných negativů (jichž má archiv asi sto tisíc, z doby od konce 19. století) se postupně vyjímají z archivních souborů a jsou ukládány odděleně. Národní archiv pro ně připravuje výstavbu speciálních depozitářů. Exempláře snímají čtyři fotografové, po stránce archivní je zpracovávají archiváři. Fotografie (včetně skleněných desek) se půjčují do studoven, badatelé jsou povinni používat rukavice, a to při práci se všemi typy archiválií bez rozdílu. V pobočce se nachází dvě badatelný, jedna je vybavena téměř čtyřiceti čtečkami mikrofiší, druhá je určena ke studiu ostatních typů archiválií (**Obr. 5**).

Kromě jednotlivých fotografií jsme mohli shlédnout alba s kabinetkami a vizitkami, jež se rovněž dochovala ve výborném stavu (**Obr. 6**). Se zpřístupněním reverzní strany takto adjustovaných fotografií, která obsahuje historické informace zejména o fotografických ateliérech, se v podstatě nezabývají, badatel pak nejspíše musí jednotlivé exempláře z alb vyjmout, aby si je mohl prohlédnout. Dále nám paní Olsson ukázala zajímavé a v dobrém stavu dochované fotografie ze souboru Švédského Červeného kříže, které zobrazují průběh poválečné pomoci Československu. Tento fond by jistě stál za důkladnější průzkum.

Po prohlídce archivu jsme ve 12 hodin přijali pozvání na oběd a poté nás pan Kolář odvezl zpět do Stockholmu (**Obr. 7**), kde jsme od 14 hodin pokračovali návštěvou **Oddělení fotografických sbírek Stockholmského městského muzea** (Stockholms stadsmuseum; Samlingsheten, Foto; Ragvaldsgatan 16, Södermalm, www.stadsmuseum.stockholm.se).

Na pracovišti nás přivítala jeho sekční šéfka *Ann-Sofi Forsmark*, představila stručně materiály, které muzeum uchovává (asi 3 miliony negativů, skleněných desek aj.), zejména snímky Stockholmu různých autorů dochovaných od čtyřicátých let 19. století do dnešní

doby. Muzeum zaměstnává svého fotografa, který pořizuje dokumentaci proměn současného Stockholmu a života ve městě.

Fotoarchiv se nachází v ne zcela vyhovujících prostorách starší budovy, bude se však stěhovat do jiného objektu. Teplota v depozitářích se pohybuje okolo 18 °C, průměrná roční relativní vlhkost je pouhých 12,7 % (**Obr. 8**). Deskové negativy ukládají do speciálních obálek (norská firma) se čtyřmi chlopněmi, uzavíratelných bez lepidla. V této podobě jsou ve svislé poloze volně uloženy na regálech a po několika kusech odděleny zarážkami. Menší desky také vkládají do plechových zásuvek, podobných kartotéčním. Tyto pak umísťují na regály, jsou však velmi těžké pro manipulaci. Zásuvky mají také v elektrickém pohyblivém ukládacím systému Kardex (typu „páternoster“), který značně šetří místo. Z obavy vzniku požáru v elektrickém zařízení a nedostupnosti náhradních dílů v budoucnosti, však od těchto ukládacích prostředků upouštějí. Deskové negativy velkých formátů (cca 50 x 60 cm) ukládají s proklady na regálech v krabicích v horizontální poloze. Chemická a mechanická poškození řeší pouze čištěním, rozbité exempláře fixují, podkládají je sklem upevněným bez lepidla k originálu pomocí proužku papíru. V případech odchlípnutí emulze a rozbitého negativu používají tzv. „sendvičovou“ metodu: originální desku podloží sklem, kterým rovněž překryjí světlocitlivou vrstvu, skla zafixují opět proužkem speciálního papíru. V obou případech se tedy neprovádí žádný zásah do originálu, který i po adjustaci zůstává skrze průhledné sklo čitelný.

Originály se skenují, pokud je exemplář ve více fragmentech, pak se snímá po jednotlivých částech, které se při jejich novém fyzickém uložení pouze fixují a nijak neslepují ani nepodlepují, přičemž se fragmenty spojují do výsledného obrazu pouze digitální cestou. Fotografická vyobrazení se skenují buď systematicky nebo se provádí jejich výběr, přičemž kurátoři přihlížejí zejména k historické a výtvarné hodnotě snímků, fyzickému stavu a v neposlední řadě také k badatelskému zájmu. Samotná digitalizace probíhá za pomoci kvalitního skeneru (dvě přítlačná skla!!!), který již není ve výrobě. Jeho výhodou je dobré ostření na středový pruh skenované předlohy. Vzhledem k tomu, že ve sbírkách nemají desky se zkřehlým sklem a negativy jsou obecně v dobrém stavu, k poškození desek nebo emulze většinou nedochází. Bez ohledu na formát předlohy skenují na 300 DPI do souborů typu TIFF, velikost některých souborů tak dosahuje až cca 8 000 x 6 000 px.

Pro účely digitalizace vytvořili v muzeu databázový systém - běžná popisová data v náhledu se skeny, který nám představila kolegyně *Mariann Odelhall*. Formulář umožňuje popisovat jednak ikonografický obsah dokumentu a dále vytvářet zvláště záznamy o jednotlivých nosičích téhož obsahu (tj. například starší kontaktní zvětšeniny různých formátů). Po uložení

dat probíhá jejich kontrola jiným archivářem. Digitalizované obrázky se ukládají ve dvou rozlišeních – jako velké TIFF soubory a jako komprimované náhledy pro databázi a ke zpřístupnění veřejnosti. V nedávné době se muzeu ve spolupráci s několika dalšími stockholmskými paměťovými institucemi podařilo spustit velmi zajímavý projekt s názvem Stockholmskällan (Stockholmské prameny), zpřístupněný na webové adrese www.stockholmskallan.se. Stránky umožňují vyhledávání kartografických, archeologických, fotografických, kinematografických aj. historických dokumentů a artefaktů spjatých s určitou konkrétní lokalitou ve městě. Jako podklad k vyhledávání si lze vybrat z patnácti digitalizovaných kartografických dokumentů z let 1625–2006 a ortofoto mapy, kde lze na jednotlivých ulicích a objektech podle zájmu volit informace o daných lokalitách, například archeologické nálezy, webové odkazy, dobové fotografie, zvukové dokumenty zaznamenávající vzpomínky obyvatel daného místa apod. Při vyhledávání lze nastavovat různé filtry (podle typu dokumentů, sledovaného časového období aj.). Na těchto stránkách lze tedy prohlížet a stahovat i fotografie formátu JPEG v náhledové kvalitě (rozměry se pohybují v rozmezí 600–800 px na 400–600 px), jejichž velikost dosahuje desítek až stovky kB. Zájemci o tisky vyšší kvality mají možnost si fotografie objednat z badatelný muzea.

Kromě deskových/skleněných negativů jsme rovněž diskutovali problematiku acetátových filmů. Octovým syndromem trpí materiály ve všech navštívených archivech, negativy v pokročilém stádiu degradace se kurátoři snaží digitalizovat přednostně (výběr probíhá zejména na základě jejich historické, dokumentační a umělecké hodnoty) a nadále je uchovávají. Méně poškozené negativy se čistí a nově adjustují. V obou případech však tyto materiály zůstávají spolu s nenapadenými exempláři ve stejných depozitářích, rovněž není nijak řešeno případné přenášení syndromu klimatizací.

Návštěvu fotografického oddělení muzea jsme ukončili v 16.15 hodin.

Středa 15. října 2008

Ráno v 8.15 hodin nás pan Kolář zavezl do sídla švédského **Národního archivu ve Stockholmu** (Riksarkivet – Statens arkiv, Fyrverkarbacken 13, Marieberg, Stockholm, www.ra.se), kde jsme si prohlédli jednak veřejně přístupné prostory (badatelnu, knihovnu, přednáškový sál) a jednak depozitáře a konzervátorské pracoviště (**Obr. 9–12**).

Badatelnu je vybavena čtečkami mikrofilmů a také kabinkami, ve kterých je některým významným badatelům (a zejména bývalým zaměstnancům archivu v důchodu) umožněno nerušené studium archivních materiálů. I zde návštěvníci povinně používají rukavice pro práci se všemi typy archiválií (**Obr. 13**).

Zatímco administrativní část archivu se nachází ve čtyřech nadzemních podlažích, depozitáře byly umístěny do šesti podzemních pater vystřílených ve skále na břehu jezera Mälaren, pod jehož hladinu zasahují do hloubky asi 18 m. Jednotlivá patra tvoří tři paprskovitě uspořádané depotní sály, které se setkávají v centrální prostře, původně zamýšlené jako pořádací místnost, ale dnes využívané rovněž jako depozitář. Depozitáře jsou vybaveny jak pevnými, tak kompaktními regály. Ve čtvrtém podzemním podlaží jsou umístěny mikrofilmy pořízené pomocí Genealogického institutu v Utahu. Materiály nyní procházejí revizí, původní plechové krabice archiváři nahrazují krabičkami z programu firmy EMBA a vložené po pěti kusech do větší krabice je ukládají na regály (**Obr. 14**).

Po prohlídce podzemních servisních a únikových prostor nám zbylo trochu času a tak jsme přijali pozvání k návštěvě zahrad švédského sochaře Carla Millesse (Millesgården) v Lidingö nedaleko Stockholmu (10.30–11.30 hodin), odkud nás pan Kolář odvezl zpět do hotelu (**Obr. 15**).

Poblíž hotelu, v parku Humlegården, se nalézá **Královská knihovna** (Kungliga biblioteket – Sveriges nationalbiblioteket, Humlegården, Östermalm, www.kb.se), kam jsme zašli na oběd (12–13 hodin) a následně jsme měli domluvenou návštěvu s panem *Torstenem Johanssonem*, konzervátorem fotografií a bývalým zaměstnancem Stockholmského městského muzea, který nyní v knihovně působí jako koordinátor digitalizace (**Obr. 16**).

Pan Johansson nám poskytl příručku kolektivu Aasbø, Kristin – Ortega García, Isabel – Isomursu, Anne – Johansson, Torsten – Klijn, Erwin: *SEPIADES. Recommendations for cataloguing photographic collections*. Amsterdam: ECPA, 2003, která vznikla v rámci projektu SEPIA (Safeguarding European Photographic Images for Access) Evropské komise pro uchovávání a zpřístupňování (European Commission on Preservation and Access, ECPA) jako závěrečný výstup pracovní skupiny projektu. Kolektiv odborníků nabídl flexibilní model mnohvrstevného popisu fotografických sbírek zvaný SEPIADES (SEPIA Data Element Set), jehož text je spolu s příslušným softwarem pro popis sbírek k dispozici volně ke stažení (včetně manuálu) na stránkách Královské nizozemské akademie věd a umění (<http://www.knaw.nl/ecpa/sepia/>). Software pracuje na standardních operačních systémech Windows, OS X (Mac) a Linux s podporou J2SE Java Runtime Environment (JRE). Činnost uvedených webových stránek však bude brzy ukončena, stejně jako činnost ECPA, což souvisí s reorganizací akademie. Byl však spuštěn projekt TAPE (Training for Audiovisual Preservation in Europe; www.tape-online.net), zabývající se dlouhodobým uchováváním a zpřístupňováním audiovizuálního dědictví v nespécializovaných institucích.

Po prohlídce čítárny (**Obr. 17**) a referenčního centra Královské knihovny jsme se přemístili do podzemí, kde je situován dobře vybavený ateliér zaměřený na digitalizaci knih a rukopisů (**Obr. 18**). Jeho stěny mají neutrální šedou barvou, takže nedochází k ovlivňování barev při digitalizaci. V tomto směru bylo navrženo i tlumené osvětlení místnosti. Snímky pořizují pomocí dvou digitálních zrcadlovek Sinar s čočkami Sinaron Digital AF za použití sekvenčního snímání (jeden objekt je snímán čtyřikrát do jediného výsledného obrázku), čímž jsou eliminovány šumy, případně vzniklé např. chvěním přístroje (**Obr. 19**). Přístroje rovněž reagují na případné vibrace v průběhu snímání, nedochází tak ke zkreslování obrazu po jednotlivých sekvencích. K dokumentům je přikládána barevná a šedá škála, doplněná o „absolutní“ černou (tvořenou otevřenou, uvnitř černou kostičkou) a bílou (lisovaný teflon). Výsledné digitální soubory jsou značných rozměrů. Kromě kamer ateliér využívá kontaktního plochého skeneru Microtek, dále má k dispozici knižní skener, ale ten je pro digitalizaci ve velkém měřítku pomalý.

Ohledně nakládání se skleněnými negativy nám pan Johansson doporučil držet se minimálních konzervátorských zásahů popsaných výše (viz Stockholmské městské muzeum), tedy pouze čistit, fragmentované exempláře fixovat páskou a podkladným (a v případě odlupování emulze i překryvným) sklem. Zároveň nám přislíbil další pomoc a konzultace. Návštěvu jsme ukončili v 16 hodin.

Čtvrtek 16. října 2008

Poslední navštívenou institucí byl **Archiv Severského muzea** (Nordiska museets arkiv, Linnégatan 89 C, Östermalm, www.nordiskamuseet.se), kde jsme se ve 13 hodin sešli opět s panem Kolářem a také konzervátorkami švédského Národního archivu (**Obr. 20**).

(Dopoledne jsme strávili v hotelu psaním poznámek, protože venku pršelo.)

V archivu nás přivítaly kurátorka fotografických sbírek *Ulrika Sundberg* a *Kajsa Hartig*, vedoucí fotosekretariátu, poradní skupiny pro kulturněhistorickou fotografii při Severském muzeu.

Fotosekretariát jako poradní fórum pro otázky fotografie slouží archivům, knihovnám, muzeím i jednotlivým badatelům. Je k němu připojena rada tvořená odborníky ze švédských paměťových institucí, mezi nimiž nalezneme i Mariann Odelhall, Torstena Johanssona a Jonase Palma z Národního archivu. Kajsa Hartig této radě předsedá.

Fotografické sbírky Severského muzea se zaměřují na kulturněhistorický vývoj oblasti, dokumentují každodenní život obyvatelstva, zvyky, oděvy, tradice apod. Jsou získávány většinou nákupem pozůstalostí fotografů a méně často darem. Sbírkou tvoří výhradně negativy,

a to jak na skleněné podložce, tak nitráty a acetáty, uložené v oddělených depozitářích podle druhu materiálu (**Obr. 21**). Fotografie na papíře archiv neuchovává. V depozitářích se teplota pohybuje okolo 10 °C a relativní vlhkost okolo 35 %.

Skleněné desky jsou uloženy několika způsoby: množství negativů stojí volně ve vertikální poloze na regálech v původních nevyhovujících obálkách, přičemž se postupně přebalují do obálek inertních. Aby se zabránilo rozbití skel, negativy jsou po určitém množství od sebe odděleny kovovými tyčkami/zarážkami (**Obr. 22**). Jiný způsob uložení odpovídá situaci městského muzea, negativy jsou v inertních obálkách vkládány do kovových zásuvek uložených na regálech otočných kolem své vertikální osy nebo v pohyblivých elektrických regálech Rotomat (typ „páternoster“). Manipulace s negativy v elektrických regálech však není příliš bezpečná, kurátoři se obávají rizika požáru v elektroinstalaci, určité riziko rovněž vyplývá z možného otřesu při zastavení pohybu obíhajících regálů (**Obr. 23**). Nicméně s uložením v kovových zásuvkách jsou navzdory jejich velké váze kurátoři spokojeni. V zadní části zásuvek je obvykle výztuha, která zabraňuje nežádoucímu pohybu desek, pokud jich je v zásuvce menší množství (**Obr. 24**).

Zdigitalizované filmové pásy jsou ukládány v pergamenových kapsách v závěsném systému, což považují za ideální uložení materiálů, s nimiž se již dále nebude manipulovat (**Obr. 25**). Jednotlivé negativy pak ukládají také do kapes z pergaminového papíru a tvoří z nich alba nebo se vkládají do polypropylenových fólií uložených v kartonech (**Obr. 26**).

Archiv se rovněž potýká s problémem octového syndromu, detekují ho pomocí indikačních proužků, napadené exempláře však neizolují.

Hromadná digitalizace sbírek neprobíhá, výběr fotografií k digitalizaci provádí historik (kurátor) především podle zájmu badatelů, kterých navštíví archiv asi třicet za měsíc.. Samostatné fotografické výstavy archiv nepořádá, nebo jen velmi zřídka, což je dáno tím, že muzeum je v podstatě nestátní organizací. Vydal však celobarevný katalog představující obsah sbírek, z nichž jsou badatelům za poplatky pořizovány skeny jak v nízkém, tak ve vysokém rozlišení a další fotografické práce.

Přímý dálkový přístup ke zdigitalizovaným materiálům není k dispozici, pouze zaměstnancům v rámci budovy muzea je umožněno ve sbírkách vyhledávat. Nicméně muzeum se spolu s jinými podílí na portálu www.primusweb.se, kam průběžně dodává digitalizované materiály. V současné době podíl Severského muzea činí asi 30 000 objektů v náhledové kvalitě s popisy, které je pak možné objednat v lepší kvalitě prostřednictvím formuláře, který je k dispozici na muzejních stránkách.

S kolegy jsme se rozloučili v 15 hodin a pokračovali prohlídkou města (**Obr. 27–28**).

Pátek 17. října 2008

Krátce po snídani jsme v 9 hodin odjeli z hotelu na letiště Arlanda. Letadlo vzlétlo v 11.40 hodin a přistálo v Praze – Ruzyni ve 13.40 hodin na terminálu 2.

Závěr:

Fotografické materiály ve Švédsku jsou obecně ve výborném fyzickém stavu a čisté. V některých institucích se dokonce půjčují ke studiu v badatelně. Restaurátorské práce se téměř neprovádějí, skleněné desky se pouze čistí a fixují v nových adjustacích, ukládají se do příznivých klimatických podmínek. Archivy však zápasí s octovým syndromem, přičemž poškozené materiály přednostně digitalizují, avšak ponechávají je spolu s nenapadenými negativy ve stejných prostorách. Digitalizace skleněných desek se obvykle provádí pomocí skenerů, vzhledem k jejich dobrému dochování se archiváři poškození neobávají. Zpřístupňování digitálních obrázků je v různých institucích na rozličné úrovni, zpravidla se však ukládají dvě řady snímků – jedna obsahuje původní skeny ve formátu TIFF o velkých rozměrech, druhá obrázky v náhledové kvalitě pro databáze a zobrazení na internetu.

Všichni kolegové vyjádřili ochotu další spolupráce a projevíli zájem o návštěvu našich pracovišť.

Obr. 1. Kompaktní regály, pobočka NA v Arninge

Obr. 4. Daguerrotypie adjustovaná v rámečku, pobočka NA v Arninge

Obr. 2. Vyřezávačka ZÜN L-2500, pobočka NA v Arninge

Obr. 5. Badatelna pro práci s mikrofiši, pobočka NA v Arninge

Obr. 3. Pavel Baudisch a Karin Olsson, příklady krabic pro skleněné negativy, pobočka NA v Arninge

Obr. 6. Album s kabinetkami a krabice na uložení fotografických materiálů, pobočka NA v Arninge

Obr. 7. PhDr. Emilie Benešová, Jiří Kolář a konzervátorky pobočky NA v Arninge

Obr. 10. Pracoviště konzervátorů, budova NA na Mariebergu

Obr. 8. Uložení negativů v archivu Stockholmského městského muzea

Obr. 11. Přednáškový sál, budova NA na Mariebergu

Obr. 9. Hlavní budova NA ve Stockholmu

Obr. 12. Všechny dveře v NA se otevírají automaticky po stlačení tlačítka, velká úleva archivářům s plnými vozíky kartonů

Obr. 13. Badatelna v hlavní budově NA s kabinkami pro významné badatele

Obr. 16. Královská knihovna ve Stockholmu

Obr. 14. Uložení mikrofilmů v podzemních depozitářích NA na Mariebergu

Obr. 17. Čítárna Královské knihovny

Obr. 15. Terasy v Millesgården

Obr. 18. Torsten Johansson v ateliéru Královské knihovny ve Stockholmu

Obr. 19. Digitální zrcadlovka Sinar, barevná a šedá škála s „absolutní“ černou a bílou, Královská knihovna ve Stockholmu

Obr. 20. Sídlo archivu Severského muzea

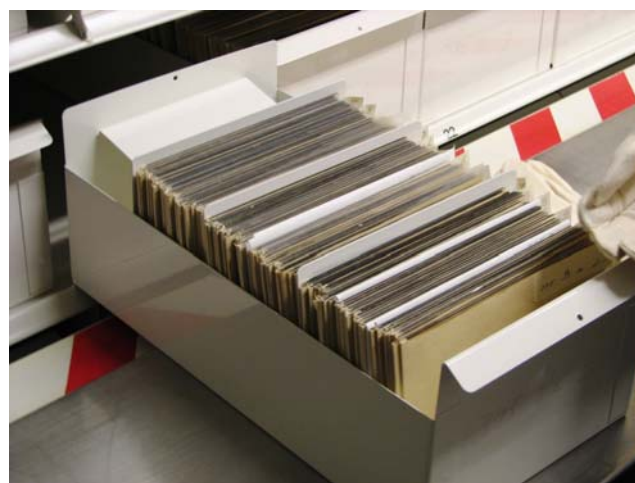
Obr. 21. Příklad původního systému uložení nitrátových negativů

Obr. 22. Uložení skleněných negativů volně na regálech v Archivu Severského muzea (vpravo v původních obálkách, vlevo nahoře v inertních)

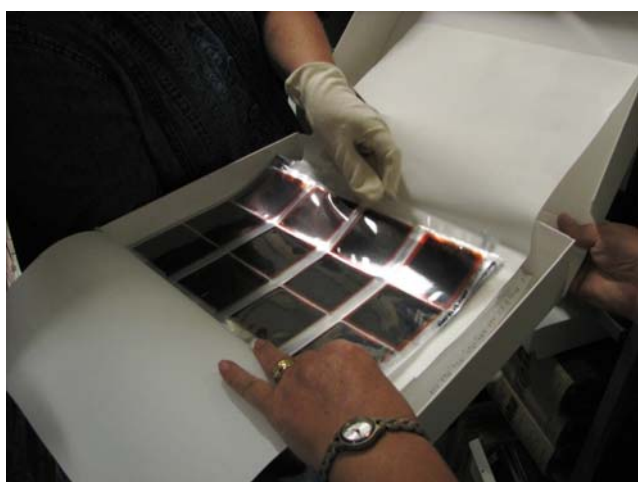
Obr. 23. Ulrika Sundberg představuje uložení skleněných desek v zásuvkách na pohyblivých regálech, Archiv Severského muzea

Obr. 24. Kovová zásuvka s výztuhou, uložení desek zatím ještě v původních obálkách, Archiv Severského muzea

Obr. 25. Uložení pásů negativů v závěsném systému, Archiv Severského muzea

Obr. 26. Uložení jednotlivých negativů v polypropylenových kapsách, Archiv Severského muzea

Obr. 27. Královský palác ve Stockholmu

Obr. 28. Radnice ve Stockholmu